

Olsztyn, dnia 04 września 2018 r.

PS-VI.431.1.23.2018.ICH

**Pani
Teresa Cejmer
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Dywitach**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego Nr FK-IV.0030.395.2018 z dnia 17 maja 2018 roku /akta kontroli str. 1/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego Olsztynie, w składzie:

1. Izabela Chowańska - główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym oraz
2. Lilla Kondrusik - główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dywitach z siedzibą w Tuławkach, Tuławki 10a. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 23 maja a zakończono w dniu 25 maja 2018 roku. Przedmiotem kontroli były formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2017, poz. 697) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r., poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS/jednostka/jednostka kontrolowana/ośrodek – co oznacza Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach z siedzibą w Tuławkach,
2. Kierownik GOPS/ kierownik - co oznacza: Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach z siedzibą w Tuławkach – panią Teresę Cejmer.
3. Statut – co oznacza: Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach z siedzibą w Tuławkach
4. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach z siedzibą w Tuławkach,
5. Gmina – co oznacza: gminę Dywity,
6. Plan – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Teresy Cejmer – kierownika GOPS, w oparciu

o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji merytorycznej, oświadczenia, informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez kierownika i asystenta rodziny oraz akt osobowych w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników.

Działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami.**

USTALENIA KONTROLI

1. Dokumenty organizacyjne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dywitach z siedzibą w Tuławkach, jako jednostka organizacyjna gminy Dywity działa na podstawie:

- Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach, przyjętego Uchwałą Nr XIV/85/11 Rady Gminy Dywity z dnia 30 listopada 2011 roku /**akta kontroli str. 2-6/**,
- Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach, wprowadzonego Zarządzeniem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach, Nr 6 z dnia 6 lipca 2012 roku wraz z wprowadzonymi zmianami t.j. Zarządzeniami Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dywitach Nr 8/2012 z dnia 17 grudnia 2012 roku oraz Nr 3/2016 z dnia 17 marca 2016 roku /**akta kontroli str. 7-20/**.

Kontrolowana jednostka, zgodnie z zapisem § 2 pkt 14 regulaminu, wykonuje zadania własne gminy, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej działając na podstawie między innymi: ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

2. Gminny Program Wspierania Rodziny

W toku kontroli zespół inspektorów ustalił, że w gminie Dywity do dnia zakończenia czynności kontrolnych nie został opracowany i nie był realizowany 3 – letni gminny program wspierania rodziny, w związku z czym nie było realizowane zadanie własne gminy, o którym mówi art. 176 pkt ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nadmienić należy, iż opracowanie i realizacja 3 - letniego gminnego programu wspierania rodziny stanowi zadanie własne gminy od **1 stycznia 2012 roku**. Przyczyną powstania tej nieprawidłowości była niedostateczna znajomość przepisów prawa. Gminny program wspierania rodziny jest strategicznym dokumentem, w oparciu o który budowany jest zintegrowany system wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Brak ww. programu powoduje, że na terenie Gminy Dywity nie dokonano diagnozy aktualnego stanu, potrzeb oraz nie poczyniono odpowiednich działań w zakresie stworzenia planu rozwoju systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

3. Zatrudnienie i kwalifikacje asystentów rodziny.

Ustalono, że w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dywitach, od 1 stycznia 2017 r. do 7 czerwca 2017 r. nie był zatrudniony asystent rodziny. Z wyjaśnień udzielonych przez panią Kierownik wynika, że „przerwa w zatrudnieniu asystenta rodziny wynikała z braku chętnych do pracy na w/w stanowisku”. /**akta kontroli str. 21/**. Poprzedni asystent rodziny był

zatrudniony w okresie od 1 lipca 2015 r. do 31 grudnia 2016 r. W dacie kontroli jednostka zatrudniała na czas określony od 08.06.2017 do 31.08.2018 jednego asystenta rodziny, który współpracował z 8 rodzinami. Stwierdzono, że osoby zatrudniane na stanowisku asystenta rodziny posiadały kwalifikacje określone w art. 12 ust 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ustalono, że praca asystenta rodziny nie była łączoną z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy. Asystent nie prowadził też postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Z informacji udzielonej przez kierownika wynika, że w okresie objętym kontrolą asystent rodziny uczestniczył w:

- seminarium pn. „*Razem dla dziecka i rodziny*” organizowanym przez Fundację Dziecko i Rodzina,
- szkoleniu na temat: „*Satysfakcja i bezpieczeństwo pracy na stanowisku pracownika socjalnego i asystenta rodziny*”,
- szkoleniu dotyczącym asystentów rodziny i pracowników socjalnych pt. „*Współpraca - wyzwania i dylematy zawodowe*”.

W związku z powyższym stwierdzono, że w okresie objętym kontrolą ośrodek realizował zadanie określone w art. 176 pkt 2 ustawy, tzn. tworzył możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.

4. Formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

▪ Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

W okresie objętym kontrolą gmina zapewniała rodzinie przeżywającej trudności dostęp do specjalistycznego poradnictwa głównie poprzez pomoc psychologa zatrudnionego przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który świadczył bezpłatną pomoc, szczególnie osobom i rodzinom doznającym przemocy, rodzinom, w których żyją osoby nadużywające alkoholu, współuzależnione i uzależnione, oraz w których występują inne trudności, w tym również w wychowywaniu dzieci. Rodziny przeżywające problemy miały możliwość skorzystania z pomocy psychologicznej i pedagogicznej w szkołach podstawowych funkcjonujących na terenie gminy Dywity, gdzie odbywały się konsultacje dla rodzin, poradnictwo a także warsztaty *Szkoły dla Rodziców*. Z przedłożonej kontrolującemu informacji wynika, iż w okresie objętym kontrolą z pomocy i konsultacji pedagogów skorzystało 113 osób. W konsultacjach z psychologiem w tym okresie wzięły udział 103 osoby. Z informacji przekazanej przez Kierownika Ośrodka wynika, że część rodzin korzystających ze wsparcia tut. Ośrodka objętych było poradnictwem oraz terapią w innych instytucjach, z którymi kontrolowana jednostka współpracuje, m.in. z miejscowym Ośrodkiem Zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przychodnią Psychoterapii i Profilaktyki Uzależnień, MZPiTU w Olsztynie, Wojewódzkim Zespołem Lecznictwa Psychiatrycznego, Ośrodkiem Terapii Uzależnień a także Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną oraz szkołami do których uczęszczają dzieci klientów Ośrodka.

Terapia i mediacje

Ustalono, że w badanym okresie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z uwagi na problem alkoholowy mogły skorzystać z terapii prowadzonej przez terapeutę ds. uzależnień zatrudnionego przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – w okresie objętym kontrolą udzielono 86 porad indywidualnych. Zajęcia socjoterapeutyczne dla rodzin z problemami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzone przez socjoterapeutę i psychologa odbywały się w szkołach podstawowych w Tuławkach, Bukwałdzie i Spręcowie.

Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Jak podała kontrolującym Kierownik GOPS, jednostka nie świadczyła usług opiekuńczych i specjalistycznych rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, z uwagi na brak zapotrzebowania.

Pomoc prawna, w tym w zakresie prawa rodzinnego

Ustalono, że przy pomocy asystenta rodziny lub pracownika socjalnego rodziny mogą skorzystać z porad i nieodpłatnej pomocy prawnej udzielanej przez radców prawnych zatrudnionych w Urzędzie Gminy w Dywitach. Od 1 maja br. GOPS w Dywitach z siedzibą w Tuławkach zatrudnia radcę prawnego udzielającego pomocy prawnej 2 razy w miesiącu. Mieszkańcom gminy wystawiane są także stosowne zaświadczenia o korzystaniu z pomocy społecznej, na podstawie tych zaświadczeń osoby potrzebujące pomocy prawnej mogą z niej nieodpłatnie skorzystać 3 razy w tygodniu. Pomoc ta świadczona jest przez Fundację TOGATUS PRO BONO w Olsztynie.

Objęcie rodziny wsparciem asystenta

Zgodnie z przedstawioną dokumentacją oraz udzieloną informacją w 2017 r. wsparciem asystenta rodziny było objętych 8 rodzin i tyle samo w 2018 r. W okresie objętym kontrolą jedną rodzinę sąd zobowiązał do współpracy z asystentem rodziny, a z jedną rodziną zakończono współpracę z uwagi na osiągnięte cele. Szczegółowej analizie poddano 9 teczek rodzin. Wszystkie rodziny objęte zostały pomocą ze względu na występujące problemy z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z informacji podanych przez kierownika wynika, że najczęstszą przyczyną występujących w rodzinie problemów było nadużywanie alkoholu, a co za tym idzie zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze, problemy z prowadzeniem gospodarstwa domowego, nierzadko przemoc. W toku kontroli ustalono, iż jedna rodzina współpracowała z asystentem rodziny w związku z wychowaniem dziecka niepełnosprawnego, zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”/akta kontroli str. 21-23/.

Ustalono, że zgodnie z art. 11 ustawy, w przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownik socjalny w każdym przypadku przeprowadzał wywiad środowiskowy, w treści którego odnotowywał informację o konieczności przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, następnie składał stosowny wniosek do kierownika GOPS, który go akceptował /akta kontroli str. 24/. Każda z rodzin wyraziła pisemną zgodę na podjęcie współpracy z asystentem rodziny /akta kontroli str. 25/.

Po zapoznaniu się z sytuacją rodziny, asystent zgodnie z art. 15 ust 3 ustawy, tworzył *Plan pracy z rodziną /akta kontroli str. 26-27/*, określający cel główny i cele szczegółowe oraz:

- działania służące poprawie sytuacji rodziny,
- terminy realizacji poszczególnych działań ,
- założony cel do osiągnięcia – oczekiwane efekty podejmowanych działań.

W trakcie czynności kontrolnych zespół inspektorów stwierdził, że określając termin realizacji poszczególnych działań używano określenia „*czas zadaniowy*”, co w opinii organu nadzoru nie jest określeniem terminu, o którym mowa w ustawie. W związku z powyższym udzielono asystentowi rodziny i kierownikowi jednostki instruktarzowi aby termin realizacji określać precyzyjnie. W myśl art. 15 ust 1 pkt 1 plan pracy z rodziną opracowywany był we współpracy z członkami rodziny w konsultacji z pracownikiem socjalnym.

Asystent sporządzał także sprawozdania z pracy z rodziną za każdy miesiąc, w których opisywał rodzaj podjętych działań w danej rodzinie */akta kontroli str. 28/*.

W wyniku analizy dokumentacji pracy asystenta rodziny zespół kontrolny stwierdził że okresowe oceny sytuacji rodziny (w kontrolowanej jednostce funkcjonowały one pod nazwą „*Ocena realizacji planu pracy z rodziną*”), w 7 przypadkach dokonywane były rzadziej niż co pół roku, a więc z naruszeniem przepisów art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy. Przyczyną zaistniałej nieprawidłowości było nierzetelne wykonywanie obowiązków służbowych przez asystenta i półroczna przerwa w zatrudnieniu asystenta w jednostce oraz niedostateczny nadzór ze strony kierownika jednostki. Skutkowało to brakiem dogłębnej analizy co na dany moment zostało z rodziną wypracowane, a jakie cele wymagają kontynuacji lub zmiany.

Z analizy przedłożonej dokumentacji oraz informacji przekazanych bezpośrednio wynika, że praca asystenta polegała m.in. na:

- motywowaniu do podjęcia leczenia odwykowego,
- pomocy w załatwieniu terapii, lub leczenia w warunkach szpitalnych,
- motywowaniu oraz pomocy w umówieniu wizyt lekarskich,
- motywowaniu do spotkania się z psychologiem lub ułatwieniu zorganizowania takiego spotkania,
- motywowaniu do uczestniczenia w zajęciach warsztatowych mających na celu np. przeciwdziałanie przemocy,
- pomocy w rozwiązaniu problemów socjalnych,
- pomocy dzieciom w odrabianiu lekcji i stopniowe wdrażanie w to rodziców,
- nauce spędzania czasu wolnego z dziećmi.

Asystent realizując swoje zadania współpracował z wieloma osobami i instytucjami, takimi jak: pracownicy socjalni, przedszkola, szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Policja, psycholog, poradnia zdrowia psychicznego, sąd itd.

Po zakończeniu pracy z rodziną, jej sytuacja była monitorowana przez asystenta zgodnie z art. 15 ust.1 pkt 16 ustawy. Z wizyt składanych rodzinie w ramach monitoringu asystent sporządzał notatkę urzędową */akta kontroli str. 29/*, z którą zapoznawał się kierownik ośrodka i była ona dołączana do teczki rodziny.

Organizowanie spotkań dla rodzin (grupy wsparcia, grupy samopomocowe)

Dwadzieścia osób, rodziców pragnących pogłębić swą wiedzę i wzmocnić kompetencje i umiejętności pod względem opiekuńczo-wychowawczym wzięło udział w warsztatach dla rodziców, przeprowadzonych w szkołach podstawowych na terenie gminy przez osobę posiadającą uprawnienia realizatora Szkoły dla Rodziców.

Z informacji uzyskanej od kierownika jednostki kontrolowanej wynika, że w okresie podlegającym kontroli nie realizowano formy pomocy, jaką jest grupa samopomocy, ze względu na brak zgłoszonego zapotrzebowania w tym zakresie.

Rodziny wspierające

Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji wynika, że w gminie Dywity żadna z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych nie była objęta pomocą rodziny wspierającej. W okresie objętym kontrolą nie podejmowano działań mających na celu tworzenie rodzin wspierających ze względu na brak potrzeb zgłoszonych w tym zakresie.

5. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

Ustalono, że na terenie gminy Dywity funkcjonują świetlice wiejskie i szkolne nie będące jednostkami organizacyjnymi systemu pieczy zastępczej. W ww. jednostkach prowadzone są dziecięco-młodzieżowe grupy profilaktyczno-edukacyjne. Głównym celem tych grup jest uzupełnianie braków i niedomagań w zakresie socjalnym, opiekuńczym i wychowawczym. Grupy te są finansowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na bazie Gminnego Ośrodka Kultury w Dywitach oraz świetlic wiejskich w Tuławkach, Spręcowie, Brąswaldzie i Nowych Włókach.

Uwagi i wnioski:

- 1) Tworzyć warunki sprzyjające powstawaniu rodzin wspierających w celu udzielenia dodatkowego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w myśl art. 29 oraz 176 pkt 3b ustawy.
- 2) Podjąć działania w celu stworzenia grupy samopomocowej dla rodzin w celu wymiany doświadczeń i zapobieganiu izolacji – z godnie z art. 10 ust. 3 pkt.5 ustawy.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu jej wyeliminowanie oraz realizację zaleceń:

1. Opracować i realizować 3 – letni gminny program wspierania rodziny, o którym mowa w art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a kopię tego dokumentu przesłać do wglądu organowi kontroli. **Termin realizacji – 1 miesiąc.**
2. Dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. nie rzadziej niż co pół roku. Wzmocnić wewnętrzny nadzór nad realizacją ww. obowiązku. **Termin realizacji – na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zalecenia pokontrolnego, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Ponadto uprzejmie proszę o odniesienie się do zawartych w wystąpieniu uwag i wniosków.

Podstawa:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2018 poz. 998).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Joanna Jabłonna-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

GLÓWNY SPECJALISTA

Izabela Chowańska

GLÓWNY SPECJALISTA

Lilla Kondrusik

